

Bruselj, 1.4.2019
COM(2018) 816 final/ 2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2018)816 final of 19.12.2018

Concerns all language versions

Correction of errors in the act and annex and addition of the reference to the Staff Working Document SWD(2019)145 linked to the Report

The text shall read as follows

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Evropski strukturni in investicijski skladi za obdobje 2014–2020
Zbirno poročilo 2018 na podlagi letnih poročil o izvajanju programov
v letih 2014–2017**

{SWD(2019) 145 final}

Evropski strukturni in investicijski skladi za obdobje 2014–2020
Zbirno poročilo 2018 na podlagi letnih poročil o izvajanju programov
v letih 2014–2017

1. UVOD

Namen evropskih strukturnih in investicijskih skladov (v nadaljnjem besedilu: skladi ESI) je spodbujati trajno socialno-ekonomsko konvergenco, odpornost in teritorialno kohezijo. Skladi ESI so največji vir podpore EU za ključna področja, kjer so potrebne naložbe, ki spadajo med politične prednostne naloge Junckerjeve Komisije. Te naložbe s podpiranjem ustvarjanja delovnih mest in rasti, vlaganja v enotni digitalni trg in energetska unijo, krepitvijo enotnega trga in gospodarskega upravljanja ustrezajo potrebam realnega sektorja ter podpirajo strukturne spremembe in reforme, opredeljene v okviru procesa evropskega semestra.

To poročilo zagotavlja tretji letni pregled izvajanja več kot 530 programov (nacionalnih in regionalnih) z deljenim upravljanjem na podlagi letnih poročil o programih, prejetih sredi leta 2018¹. Zlasti povzema razpoložljive informacije o uspešnosti, ki zajemajo izvajanje v letih od 2014 do 2017².

Po vmesnem pregledu večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020 in tehnični prilagoditvi BDP v letu 2017 se je delež EU proračuna skladov ESI povečal za 6 milijard EUR na skupno 460 milijard EUR. Z ustreznimi povečanji nacionalnega sofinanciranja so se skupne načrtovane naložbe povečale za 9 milijard EUR na skupno 647 milijard EUR.

Do konca leta 2017 je bilo po vsej Evropi izbranih več kot 1,7 milijona projektov, ki predstavljajo skupni obseg naložb v višini 338 milijard EUR ali 53 % skupnega predvidenega zneska. Vrednost projektov, izbranih samo v letu 2017, je znašala 158 milijard EUR, kar je najvišje letno zvišanje doslej. To jasno kaže, da države članice naložbene načrte spreminjajo v konkretne projekte za zagotavljanje trajnostnih socialnih in ekonomskih koristi.

Naložbe dobro napredujejo na številnih tematskih področjih, ki so bila opredeljena kot prednostna za EU. Tako je bilo na primer 55 % skupnih načrtovanih naložb v MSP dodeljenih projektom. Čeprav izbiranje naložb pri nekaterih temah ne dosega splošnega povprečja, so se razlike v stopnjah izbiranja projektov zmanjšale. Tako so se na primer do konca leta 2017 izboljšale stopnje izbiranja podnebnih ukrepov in naložb v digitalno gospodarstvo. Novejša poročila o programih kohezijske politike kažejo na velik napredek pri izbiranju projektov do 30. septembra 2018, saj je 67 % sredstev dodeljenih projektom. To pomeni povečanje za 66 milijard EUR v devetih mesecih, tako da skupne sprejete naložbe presegajo 400 milijard EUR.

Do konca leta 2017 so se skupni izdatki izbranih projektov pospešili in v dvanajstih mesecih več kot podvojili, tako da so znašali skoraj 96 milijard EUR. Do konca leta 2017 je bilo iz proračuna EU državam članicam izplačanih 16 % skupnih razpoložljivih sredstev za zadevno obdobje. (Do konca oktobra 2018 se je ta delež povečal na 23 %.) Glede na navedeno poteka izvajanje programov razvoja podeželja po načrtih. Do jeseni 2018 so upravičenci, ki jih podpira EKSRP, prejeli več kot 33,8 milijarde EUR, kar predstavlja skoraj 33 % skupnega finančnega okvira, ki je na voljo za programsko obdobje.

¹ Kot je določeno v členu 53 Uredbe (EU) št. 1303/2013 o skupnih določbah.

² To poročilo dopolnjuje poročilo o izvrševanju proračuna skladov ESI
http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2018/AnalysisBudgImplem_ESIF_2017_EN.pdf

Podatki o splošni uspešnosti do konca leta 2017 kažejo, da:

- je 1 milijon podjetij prejelo podporo za izboljšanje produktivnosti in rasti ali za ustvarjanje delovnih mest;
- je 15,3 milijona ljudi prejelo podporo pri iskanju zaposlitve, usposabljanju ali izobraževanju oziroma je bilo deležnih koristi od ukrepov socialnega vključevanja;
- 15 % skupne kmetijske površine pokrivajo ukrepi, povezani s podnebjem in okoljem, za izboljšanje biotske raznovrstnosti ter upravljanja tal in voda.

Oddelek 2 spodaj vsebuje pregled napredka pri izvajanju do konca leta 2017. V oddelku 3 je natančneje predstavljen napredek ključnega tematskega področja. Oddelek 4 vsebuje sintezo vrednotenij, ki so jih doslej opravile države članice.

2. PREGLED NAPREDKA PRI IZVAJANJU

Sočasno s tem poročilom **je bila posodobljena odprta³ podatkovna platforma za sklade ESI** za prikaz finančnega obsega izbranih projektov ter napovedi in dosežkov za skupne kazalnike po programih, kot je navedeno v njihovih letnih poročilih, predloženih leta 2018. Podatki so na voljo po posamezni državi članici, programu, temi in skladu ESI. Platforma prikazuje najnovejše navedene vrednosti, ki se lahko razlikujejo od podatkov, ki so bili na voljo ob dokončnem oblikovanju tega besedila.

2.1. Pregled finančnega napredka

V letu 2017 so se **skupne naložbe, načrtovane** v okviru skladov ESI, večkrat spremenile, kar je pripeljalo do neto povečanja. Na podlagi vmesnega pregleda večletnega okvira za obdobje 2014–2020 se je povečala dodelitev sredstev pobudi za zaposlovanje mladih (glej okvir 2). Zaradi tehnične prilagoditve na podlagi ponovnega izračuna odobrenih finančnih sredstev v okviru kohezijske politike je prišlo do neto povečanja proračunov ESRR in ESS. V okviru EKSRP je prišlo do nekaterih nadaljnjih prenosov na nacionalni ravni iz prvega stebra skupne kmetijske politike (SKP) v programe za razvoj podeželja.

Države članice so v letnih poročilih, predloženih v letu 2018, poročale o povečanih **finančnih sredstvih, dodeljenih izbranim projektom**. Skupna finančna sredstva za projekte, izbrane za podporo, so znašala **338 milijard EUR, kar ustreza 53 % skupnega obsega naložb, načrtovanih za obdobje 2014–2020**. Prispevek EU k izbranim projektom znaša približno 240 milijard EUR. Ta splošna stopnja izbiranja projektov je primerljiva z enakim obdobjem zadnjega programskega obdobja.

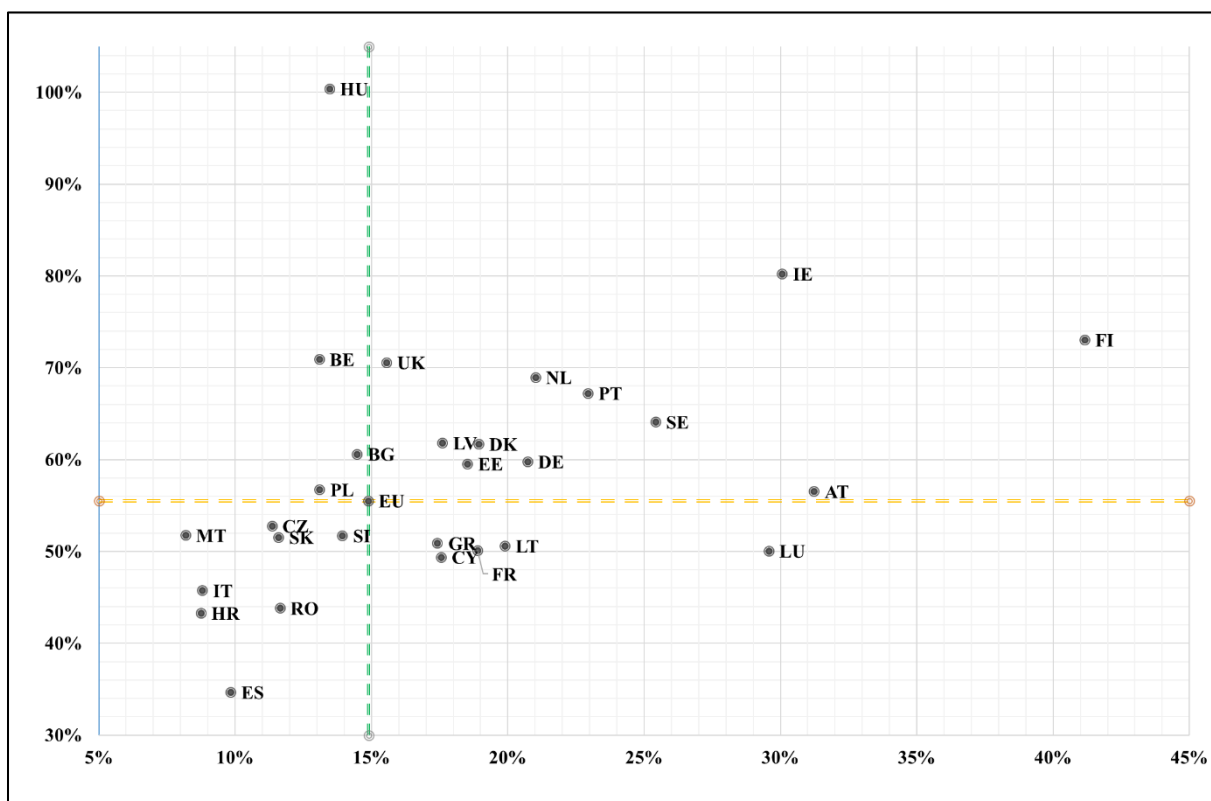
V prilogah 1.1 in 1.2 je po skladih razčlenjen obseg projektov, izbranih do konca leta 2017 oziroma do jeseni 2018. V prilogah 2.1 in 2.2 so isti finančni podatki predstavljeni po državah članicah. (V 9 mesecih od konca leta 2017 se je skupni finančni obseg izbranih projektov kohezijske politike povečal za 66 milijard EUR do jeseni 2018, tako da zdaj dosega 67 % načrtovanih naložb.)

Iz primerjave obeh pregledov s prejšnjimi leti je razvidno, da so trendi izvajanja dinamični. Do jeseni 2018 so bile stopnje izbiranja projektov po različnih tematskih ciljih na splošno enotnejše. Prejšnje zamude v zvezi s stopnjami izbiranja pri nekaterih temah in v nekaterih državah članicah pa se še vedno odražajo v nižjih izdatkih od povprečnih. Spodnji graf

³ Odprta podatkovna platforma za sklade ESI: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

prikazuje visoko stopnjo spremenljivosti pri stopnjah izbiranja in porabe po državah članicah konec leta 2017 v primerjavi s povprečji skladov ESI.

Graf: Skladi ESI: graf raztrosa stopenj izbiranja in izdatkov držav članic v letu 2017

Vir: Odprta podatkovna platforma za skladi ESI, Evropska komisija

Opombe: navpična os = % izbire; vodoravna os = % izdatkov

Iz tega grafa je razvidno, da visoka stopnja izbiranja ne pomeni samodejno takojšnjih izdatkov. Izdatki bodo počasneje nastajali pri projektih, ki jih je treba še načrtovati ali zanje oddati javna naročila, kjer je večina projektov večletnih ali so projekti kako drugače nezreli.

Kar zadeva **plačila** državam članicam **iz proračuna EU**, je bilo do konca leta 2017 skupno izplačanih 75 milijard EUR (16 % skupnega predvidenega zneska, vključno s predplačili in vmesnimi izplačili prijavljenih izdatkov). Regulativne določbe obdobja 2014–2020 (npr. pravilo N+3, raven predhodnega financiranja) državam članicam zagotavljajo omejene spodbude za hiter začetek izvajanja. Kljub splošni nizki stopnji izvrševanja se je v letu 2017 prenehanje obveznosti po pravilu N+3 nanašalo le na nekaj programov, sprejetih v letu 2014. Skupaj je bilo razveljavljenih samo 30 milijonov EUR v okviru programov kohezijske politike. Vendar bi moralo pravilo o prenehanju prevzetih obveznosti v letu 2018 spodbujati finančno disciplino. Veliko programov skladov ESI, sprejetih v letu 2015, bo moralo zelo pospešiti prijavo izdatkov.

2.2. Napredek pri doseganju ciljev programa

Letna poročila, predložena leta 2018, vsebujejo informacije o napredku pri doseganju ciljev programov. Države članice in regije so do konca leta 2017 izbrale približno 1,7 milijona projektov, vse od velikih naložb v infrastrukturo do podpore za kmetijska gospodarstva.

Sklad	Kumulativno število projektov, izbranih do konca leta 2017
ESRR	160 000
EKSRP ⁴	1 000 000
ESS/PZM	505 000
Kohezijski sklad	8 600
ESPR	18 500
Skupaj	1 692 100

Najpomembnejši podatki o uspešnosti, ki so bili v zvezi s temi projekti za skupne kazalnike sporočeni do konca leta 2017, so:

- korist od izbranih projektov bo imelo 1 milijon podjetij (50 % cilja), pri čemer je podpora 450 000 podjetjem že zaključena⁵;
- 15 milijonov udeležencev je imelo korist od projektov, ki se podpirajo iz ESS in PZM;
- doslej je podporo prejelo 1 milijon projektov, da se kmetijskemu sektorju in podeželskim podjetjem pomaga, da postanejo konkurenčnejši, ter da na podeželskih območjih ustvarjajo in ohranjajo delovna mesta;
- za podporo pri upravljanju zemljišč za boljšo zaščito biotske raznovrstnosti je bilo izbranih 26 milijonov hektarjev kmetijskih zemljišč ali 15 % kmetijske površine v uporabi;
- več kot 2 700 izbranih lokalnih akcijskih skupin za izvajanje pristopa LEADER v okviru EKSRP pokriva 56 % celotnega podeželskega prebivalstva (163 milijonov prebivalcev);
- deluje 70 % izbranih 368 lokalnih akcijskih skupin za ribištvo.

Ker so programi v obdobju 2014–2020 usmerjeni v utemeljitev ukrepov in širšo uporabo skupnih kazalnikov za posamezne sklade, je poročanje o uspešnosti zanesljivejše in skladnejše. Poročila o programih v letu 2018 so v večini primerov veliko bogatejši vir informacij o uspešnosti v smislu skupnih kazalnikov kot v prejšnjih letih. Poročane vrednosti na splošno kažejo sprejemljivo razmerje med cilji kazalnikov in vrednostmi iz izbranih projektov. Morebitna ugotovljena neskladja se obravnavajo v okviru programov. Proces preverjanja kakovosti letnih poročil je omogočil odpravo nekaterih napak pri poročanju. Komisija pričakuje, da bo preostale pomanjkljivosti mogoče odpraviti z boljšim poročanjem po programih in/ali zvišanjem ciljev.

⁴ To število se nanaša samo na naložbeno obliko projektov. Za nenaložbeno obliko projektov, ki jih podpira EKSRP, je to število 2 664 000.

⁵ Podjetja se podpirajo iz vseh skladov ESI. V okviru izbranih projektov bo podporo prejelo (ali so jo že prejela) 598 000 podjetij iz ESRR, 162 400 mikro-, malih in srednjih podjetij iz ESS in 248 600 podeželskih podjetij iz EKSRP (podpora 106 600 mladim kmetom in naložbe v fizično premoženje na 142 000 kmetijskih gospodarstvih).

Pridobitev zagotovila glede podatkov o uspešnosti, ki se posredujejo Komisiji, je bistvena za dodelitev rezerve za uspešnost v letu 2019. Komisija in nacionalni revizijski organi so že leta 2017 začeli pregledovati vzpostavljene sisteme in doslej posredovane podatke. Ciljno usmerjene revizije sistemov so bile osredotočene na upravljanje in sporočanje podatkov o uspešnosti po posameznih organih, pristojnih za programe. Rezultat velike večine revizij, ki jih je Komisija opravila doslej, je pozitivna splošna ocena zanesljivosti preskušanih sistemov, razen nekaj programov, kjer so bile ugotovljene večje sistemske pomanjkljivosti ali netočnost podatkov. Rezultati revizij Komisije bodo dopolnjeni z delom, ki ga bodo opravili nacionalni revizijski organi in o njem poročali v svojih letnih poročilih o nadzoru februarja 2019.

3. PREGLED IZVAJANJA PO KLJUČNIH TEMAH

V tem poročilu sta prikazana napredek pri izvajanju več kot 530 programov skladov ESI v letih od 2014 do 2017 z vidika finančnega obsega izbranih projektov ter napredek pri pridobivanju in doseganju skupnih učinkov in rezultatov. Vir teh podatkov je vsebina letnih poročil o programih, predloženih v letu 2018.

V prilogah sta prikazana finančni obseg in stopnja izbiranja projektov po tematskih ciljeh in državah članicah ob koncu leta 2017 in do jeseni 2018 za sklade ESI. V povezavi s kazalniki to poročilo povzema dosežke v zvezi s skupnimi kazalniki za vsak sklad in pričakovani prispevek izbranih projektov. Navedeni so tudi primeri projektov, ki se že podpirajo.

3.1. Raziskave in inovacije, informacijske in komunikacijske tehnologije ter konkurenčnost malih in srednjih podjetij

Na splošno je načrtovanih približno 184 milijard EUR za naložbe v to področje, predvsem iz ESRR in EKSRP. Do konca leta 2017 so bili izbrani projekti, katerih vrednost ustreza približno 51 % tega zneska (več kot 97 milijard EUR⁶), prijavljeni izdatki pa so ocenjeni na 13 % ali 24 milijard EUR.

3.1.1. Raziskave in inovacije⁷

Znesek 34 milijard EUR, dodeljen posebnim **raziskovalnim in inovacijskim projektom** iz ESRR in EKSRP, ustreza 51 % skupnega predvidenega zneska za obdobje 2014–2020. Navedeni izdatki znašajo samo 8 % tega skupnega zneska.

Do konca leta 2017 je bila predvidena podpora za 43 500 podjetij v okviru izbranih programov ESRR, ki spodbujajo sodelovanje z raziskovalnimi inštituti (69 % cilja), 7 000 ukrepov sodelovanja pa je že bilo zaključenih. Predvideno je, da bo od naložb v izboljšanje infrastrukture za raziskave in tehnološki razvoj imelo korist 71 500 raziskovalcev (55 % cilja), od katerih jih 15 000 že ima tak dostop. Znatno napredek se kaže tudi pri spremljanju podpore novim proizvodom (vključno s storitvami) s 35 450 proizvodi, ki so novi v podjetju, namenjenimi izbranim operacijam (55 % cilja), od katerih jih je 3 700 že zaključenih.

Financiranje izbranih projektov v okviru EKSRP je konec leta 2017 znašalo 8 milijard EUR. Na področju raziskav in inovacij postaja evropsko partnerstvo za inovacije na področju kmetijstva učinkovito sredstvo za inovacije ter združuje kmete, raziskovalce in podjetja v 3 097 praktičnih inovacijskih projektih. Ti projekti imajo znaten potencial za oblikovanje inovativnih rešitev, ki bodo omogočile pametnejše, učinkovitejše in bolj trajnostno

⁶ Na to področje spada del obsega izbranih projektov v okviru večtematskih ciljev – glej Prilogo 1.1.

⁷ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>

kmetovanje. Izmenjava rezultatov teh projektov poteka na platformi EIP-AGRI, ki kmečkemu prebivalstvu zagotavlja številne nove zamisli in navdih. Do konca leta 2017 se je začelo izvajati 667 interaktivnih inovacijskih projektov (21 % cilja).

- *V Češki republiki je bila v drugi fazi projekta trajnostne energije SUSEN financirana namestitve tehnoloških instrumentov v centru za raziskave in razvoj trajnostne energije s podporo ESRR. Delo centra je usmerjeno zlasti v uporabo ionizirajočega sevanja in jedrske energije. Center zagotavlja 128 delovnih mest, vsako leto pa bo v njegove dejavnosti vključenih tudi približno 55 študentov in diplomantov.*
- *Tečajev digitalnega izobraževanja, ki jih organizira Ländliches Fortbildungsinstitut (LFI) v okviru avstrijske kmetijske zbornice, se je udeležilo 10 000 kmetov. S spletnimi tečaji so se izognili neštetim uram potovanja do izobraževalnega centra in s tem povezanim vplivom na okolje. Sofinanciranje v okviru EKSRR znaša 196 000 EUR od skupnih stroškov projekta v višini 245 000 EUR.*

3.1.2. Digitalno gospodarstvo

Konec leta 2017 je bilo projektom v okviru **tem digitalnega gospodarstva** dodeljenih 9,8 milijarde EUR (48 % skupnega predvidenega zneska). V letu 2017 je bil glede izbiranja projektov ugotovljen znaten napredek. Izdatki – na ravni 5 % skupnega predvidenega zneska – še naprej zaostajajo v primerjavi s povprečjem EU, kar je povezano s počasnim izvajanjem v okviru te teme.

Izbira projektov s podporo ESRR za zagotavljanje boljšega širokopasovnega dostopa je do zdaj povzročila znaten napredek, saj se pričakuje, da bo korist imelo 4,3 milijona gospodinjstev (30 % cilja), čeprav ima na podlagi izvedenih projektov že dostop samo 227 000 gospodinjstev. Zaradi pozne izbire in dolgih obdobj izvajanja bo šele pozneje postalo jasno, kako verjetna je izpolnitev cilja. V zvezi z izboljšanjem uvajanja informacijske tehnologije in uporabo e-poslovanja naj bi v okviru izbranih projektov podporo prejelo že 16 000 podjetij (19 % cilja).

Podpora v okviru EKSRR je namenjena izboljšanju dostopa do storitev in infrastrukture IKT za 18 milijonov prebivalcev podeželskih območij. To se dosega s 4 400 naložbenimi projekti. Doslej je bilo projektom dodeljenih 36 % sredstev, namenjenih izboljšanju storitev IKT na podeželskih območjih, 1 255 000 prebivalcev podeželja (7 % ustrezne ciljne vrednosti) pa že ima korist od boljših storitev.

- *Projekt RO-NET zagotavlja širokopasovni internet ljudem v 783 od 2 268 naselij v Romuniji, ki so bila opredeljena kot bele lise brez dostopa do omrežja. Projekt bo približal širokopasovni internet približno 400 000 ljudem, 8 500 podjetjem in 2 800 javnim institucijam. Skupni naložbeni stroški projekta znašajo 67 milijonov EUR, prispevek ESRR pa znaša 46 milijonov EUR.*
- *Sklad EKSRR je podprl omrežje socialnih in zdravstvenih delavcev v regiji Južna Karelija (Finska) za vzpostavitev informacijskega sistema, namenjenega obvladovanju tveganj, povezanih z oskrbo na domu na podeželskih območjih. Zaradi kombinacije socialnih in digitalnih komponent je projekt zgodba o uspehu. Podpora EKSRR je znašala 122 000 EUR od skupnega proračuna v višini 290 000 EUR.*

3.1.3. Povečanje konkurenčnosti MSP

Konkurenčnost MSP je prednostna naloga programov ESRR, EKSRR in ESRR. Do konca leta 2017 je bila posebnim projektom dodeljena podpora EU v višini 53 milijard EUR (55 % skupnega predvidenega zneska). Ob porabi, ki presega 17 milijard EUR, kar pomeni 18 % skupnega predvidenega zneska, je napredek pri zagotavljanju naložbe nadpovprečen.

ESRR podpira različne ukrepe, usmerjene v posebne potrebe MSP. Ključni cilji zajemajo ustvarjanje delovnih mest, podporo zagonskim podjetjem, rast produktivnosti, podporo

internacionalizaciji in povečanju obsega trgovine ter zagotavljanje dostopa do finančnih sredstev. Financiranje, ki je že bilo odobreno, bo zagotavljajo podporo:

- 427 000 MSP (52 % cilja); podpora 127 000 MSP je že zaključena;
- 280 000 delovnim mestom, ki bodo po pričakovanjih neposredno ustvarjena v podjetjih prejemnikih podpore (67 % cilja); ustvarjenih je bilo že 42 000 delovnih mest;
- ustanavljanju zagonskih podjetij: v okviru izbranih projektov je podpora namenjena 74 000 MSP (46 % cilja); podpora 19 400 MSP je že zaključena.

Sklad EKSRP podpira rešitve za spodbujanje podjetništva in zaposlovanja v kmetijstvu in podeželskih podjetjih ter izboljšuje njihovo sposobnost ekonomskega preživetja in odpornost. Do konca leta 2017:

- je več kot 112 000 kmetijskih gospodarstev prejelo podporo za naložbe, namenjene lažjemu prestrukturiranju in posodobitvi ter doseganju večje produktivnosti (25 % cilja), odobrenega pa je bilo več kot 49 % proračuna, dodeljenega za pomoč zagonskim podjetjem in podporo za naložbe v nezemeljske dejavnosti na podeželskih območjih;
- 51 000 mladih kmetov, ki prinašajo novo energijo in imajo potencial, da v celoti izkoristijo prednosti tehnologije v smislu večje produktivnosti in trajnosti, je prejelo podporo za mlade prevzemnike kmetij;
- 125 200 kmetijskih gospodarstev je prejelo podporo v obliki orodij za obvladovanje tveganj, da bi se zmanjšala negotovost glede prihodnosti, ki lahko ogrozi konkurenčnost kmetov;
- 57 200 kmetijskih gospodarstev je prejelo pomoč za sodelovanje v shemah kakovosti.

V okviru sklada ESFR je bilo 62 % projektov, izbranih do konca leta 2017, usmerjenih v razvoj MSP.

- *Hrvaška lokalnim MSP zagotavlja pomemben dostop do financiranja s finančnimi instrumenti, ki jih podpira ESRR. Podpora EU v višini 280 milijonov EUR, krita z nacionalnim javnim in zasebnim prispevkom, naj bi spodbudila vlaganja podjetij, ki bodo preseгла 1 milijardo EUR. Več kot 1 200 MSP je že prejelo podporo v višini približno 150 milijonov EUR.*
- *V Estoniji je mlad kmet uporabil sredstva EKSRP za obnovo kravjega hleva, kjer je vgradil nov sistem za krmljenje in več molznih mest ter učinkovitejši sistem predelave gnoja za zadovoljitev naraščajočih proizvodnih potreb. Rezultat naložbe je, da se je dobiček kmetije že podvojil, dobrobit živali in delovni pogoji pa so se znatno izboljšali. Financiranje EKSRP je znašalo 184 000 EUR od skupnega proračuna v višini 600 000 EUR.*
- *Na Nizozemskem je sklad ESFR podprl prvo gojilnico rombov v državi, ki ji je uspela proizvodnja ličink romba iz lastne matične jate na polkomercialni osnovi. Naslednji korak je proizvodnja ceponožcev, kotačnikov in alg za pridelavo krme za ribe na kraju samem, s tem pa zagotavljanje najvišje kakovosti in dobičkonosnosti s trajnostjo in sledljivostjo v proizvodnem ciklu.*

3.2. Nizkoogljično gospodarstvo, podnebne spremembe, okolje ter prometna in energetska omrežja

Iz skladov ESI se vlaga več kot 264 milijard EUR v področja, ki zadevajo trajnostni razvoj. Ob koncu leta 2017 je bilo posebnim projektom dodeljenih že več kot 142 milijard EUR, kar

ustreza približno 54 % skupnega zneska iz skladov ESRR, KS, EKSRP in ESPR⁸. Predloženi izdatki so bili ocenjeni na 50 milijard EUR, kar povprečno pomeni 19 %, z velikimi razlikami po posameznih tematskih ciljih.

⁸ ESS prispeva k ciljem trajnostnega razvoja (tj. zelena znanja in spretnosti) s sekundarnimi cilji podpore, zlasti v okviru tematskih ciljev 8 in 10.

Okvir 1: vključevanje podnebnih ukrepov v sklade ESI

V obdobju 2014–2020 se načrtuje, da bo za projekte s cilji podnebnih ukrepov porabljenih 25 % skladov ESI. To zagotavlja pomemben prispevek k prizadevanju, da se za te cilje nameni vsaj 20 % proračuna EU. Za določitev ravni podpore ciljem na področju podnebnih sprememb se za vsak sklad uporablja posebna metodologija⁹. Metodologije opredeljujejo posebne kategorije podpore, ki prispevajo k podnebnim ukrepom, zanje pa se uporablja koeficient 0 %, 40 % ali 100 %. Vsi skladi ESI v različnem obsegu pozitivno prispevajo k podnebnim ukrepom, v absolutnem smislu pa sklada ESRR in EKSRR zagotavljata največji prispevek.

V Prilogi 3 so podrobno navedeni predvideni in dodeljeni zneski projektom s cilji podnebnih ukrepov. V letu 2017 so se zneski, namenjeni ciljem podnebnih ukrepov, znatno povečali, ker se je pospešilo izvajanje programov. V okviru ESRR in Kohezijskega sklada so se ti zneski v zadnjem letu podvojili, vendar njihov delež v skupnih zneskih, dodeljenih projektom, še naprej ostaja nekoliko pod načrtovanim obsegom. ESS namenja ciljem podnebnih ukrepov več, kot je načrtovano.

3.2.1. Nizkoogljično gospodarstvo

Prednostnim nalogam na področju nizkoogljičnega gospodarstva je bilo namenjenih 28 milijard EUR (45 % načrtovanih naložb), poraba pa je znašala 4,6 milijarde EUR (7 %). Čeprav se je stopnja izbiranja izboljšala in je zdaj blizu povprečja, nizka poraba odraža počasno začetno stopnjo odobritve projektov in izzive pri širitvi naložbene dejavnosti na nekatere posebne naložbene teme, kakršna je energetska učinkovitost.

Pričakovani dosežki vlaganj v energijo in tehnologijo z nizkimi emisijami ogljika kažejo izboljšane napovedi v zvezi z izbranimi projekti:

- na področju energije iz obnovljivih virov je namen projektov, izbranih do konca leta 2017, vzpostaviti 6 300 megavatov zmogljivosti (80 % cilja), pri čemer jih je bilo doslej vzpostavljenih za 590 MW;
- izbrani so projekti za obnovo 330 000 gospodinjstev z izboljšanjem energetske učinkovitosti (39 % cilja); do konca leta 2017 je bilo opravljenih 84 000 obnov;
- v zvezi s ciljem prihrankov energije v javnih stavbah se z izbranimi projekti načrtuje prihranek energije več kot 3 teravatne ure (59 % cilja).

Podpora iz EKSRR vključuje naložbene ukrepe, ukrepe upravljanja zemljišč ter prenos znanja in svetovanje. Do konca leta 2017 je bilo zaključenih 75 % ukrepov, namenjenih sekvenciaciji ogljika in ohranjanju na kmetijskih in gozdnih zemljiščih, kar pomeni 73-odstotno doseganje ustreznega cilja. Na področju energije iz obnovljivih virov je bilo odobrenih 16,6 % projektov.

- *Posodobitev prenosnega omrežja plina v poljski regiji Spodnja Šlezija je potekala z zgraditvijo dveh novih plinovodov v skupni dolžini 59 km in kompresorske postaje za plin. Na območju, ki ga pokrivajo naložbe, prebiva približno 3 milijone ljudi, ki jim je zdaj na voljo varna, trajnostna in konkurenčna oskrba z energijo po dostopnih cenah. V gradnjo plinovoda in kompresorske postaje za plin je bilo vloženih več kot 20 milijonov EUR, od tega več kot 9 milijonov EUR iz ESRR.*
- *S podporo EKSRR je bila na kmetiji za proizvodnjo mleka v Valoniji v Belgiji nameščena naprava za pridobivanje bioplina moči 33 kW, kjer je gnojilo obnovljivi vir energije. Glavni dosežek je uporaba zelene energije za elektriko na kmetiji, zlasti med postopkom molže, ki je popolnoma samodejen in porabi veliko energije. Celotni strošek naložbe je znašal 222 000 EUR, od tega je 16 000 EUR kril EKSRR.*

⁹ Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 215/2014 z dne 7. marca 2014 (UL L 69, 8.3.2014, str. 65).

3.2.2. Prilagajanje podnebnim spremembam in preprečevanje tveganj

V zvezi s **prilagajanjem podnebnim spremembam in preprečevanjem tveganj** so bili izbrani projekti v skupnem obsegu 24 milijard EUR (58 % skupnega predvidenega zneska), poraba pa je znašala približno 14 milijard EUR (33 %).

Zlasti z dvema skupnima kazalnikoma ESRR se poskuša zajeti napredek pri naložbah za zmanjšanje podnebnih tveganj z ukrepi za prilagoditev podnebnim spremembam. Do konca leta 2017:

- bo imelo 17,5 milijona ljudi korist od izbranih ukrepov za varstvo pred poplavami;
- bo imelo 19 milijonov ljudi korist od izbranih ukrepov za varstvo pred gozdnimi požari.

Obe številki presegata zastavljene cilje¹⁰; to kaže jasen napredek pri obvladovanju tveganj, povezanih s podnebnimi spremembami.

EKSRP na podeželskih območjih zagotavlja podporo za ohranjanje in spodbujanje biotske raznovrstnosti, izboljšanje upravljanja voda in tal, zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in amonijaka iz kmetijske proizvodnje. Najmanj 30 % posameznega programa razvoja podeželja je namenjenih za ukrepe, ki koristijo okolju ter prilagajanju podnebnim spremembam in ublažitvi njihovih posledic. Dejanski zneski, ki so jih države članice dodelile projektom na tem področju, ta minimum močno presegajo, povprečje EU, dodeljeno ukrepom, povezanih z okoljem in podnebjem, pa znaša 57,6 %.

- *Portugalski inštitut za morje in ozračje (IPMA) je razvil in namestil nov meteorološki radar v avtonomni regiji Madeira. Omogočil bo meteorološki nadzor ter izboljšanje in optimiziranje sedanjih meteoroloških modelov, kar bo prispevalo k vzpostavitvi zanesljive podatkovne platforme za tehnično in znanstveno uporabo, nujno potrebne za prilagajanje podnebnim spremembam. Skupne naložbe so znašale 3,4 milijona EUR, prispevek Kohezijskega sklada pa 3,1 milijona EUR.*
- *Na Slovaškem se podpora EKSRP uporablja za gradnjo vodnega zadrževalnika, ki bo pomagal pri spopadanju z vse pogostejšimi skrajnimi vremenskimi pojavi, kot so močno deževje in gozdni požari zaradi podnebnih sprememb. Uravnavanje majhnih pretokov vode prispeva k biotski raznovrstnosti, sekvenciaciji ogljika in prilagajanju podnebnim spremembam. Zadrževalnik prispeva k trajnostnemu upravljanju gozdov, ker preprečuje erozijo tal in zadržuje vodo v gozdu. Celotni proračun projekta znaša 530 000 EUR, delež EKSRP pa 397 000 EUR.*

3.2.3. Okolje in učinkovita raba virov

V zvezi s **prednostnimi nalogami na področju okolja in učinkovite rabe virov** je bilo projektom dodeljenih 45 milijard EUR (52 % skupnega predvidenega zneska), poraba pa je znašala približno 19 milijard EUR (22 %).

Po predhodnih zamudah pri izbiranju je zdaj za podporo izbrana zmogljivost recikliranja odpadkov 1,8 milijona ton (34 % cilja). Prav tako dobro napreduje izbiranje projektov za izboljšanje čiščenja odpadnih voda za 14,5 milijona ljudi (85 % cilja) in boljšo oskrbo z vodo za 7,3 milijona ljudi (58 % cilja).

Podpora EKSRP je bila namenjena projektom za izboljšanje biotske raznovrstnosti na 26 milijonih hektarjev kmetijskih zemljišč (87 % cilja). 40 % skupne kmetijske površine, vključno z območji z naravnimi omejitvami, pokrivajo ukrepi, povezani s podnebjem in

¹⁰ Obravnavajo se vprašanja glede dosledne uporabe teh kazalnikov pri zastavljanju ciljev in izključitvi dvojnega štetja.

okoljem. Poleg tega se predvideva, da bodo za 18 % kmetijskih zemljišč veljale zahteve upravljanja za biotsko raznovrstnost, za 15 % kmetijskih zemljišč za boljše upravljanje tal in za 15 % za boljše upravljanje voda. Pomemben napredek je bil dosežen tudi pri doseganju cilja, da se s 3,3 % kmetijskih zemljišč sklenejo pogodbe o upravljanju, katerih cilj je zmanjšati emisije toplogrednih plinov in amoniaka; zajeta sta že skoraj 2 %. Podobno je bil dosežen dober napredek pri izpolnjevanju cilja naložb v enote živine, kar prispeva k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in amonijaka s stopnjo zaključenosti v višini 33 %.

Učinkovito rabo virov in varstvo okolja spodbuja približno 24 % vseh projektov, ki so bili do konca leta 2017 izbrani za podporo iz ESRR. Večina teh projektov je namenjena varstvu in obnovi morske biotske raznovrstnosti s precejšnjo zaostritvijo fizičnega nadzora nad iztovorjenimi proizvodi in zmanjšanjem količine neželenega ulova, kar prispeva k izvajanju skupne ribiške politike.

- *Bolgarija je uvedla svoj prvi finančni instrument, podprt s kohezijsko politiko, za sektor vode in odpadnih voda. S financiranjem bo 16 regionalnih vodnogospodarskih upravljavcev lahko posodobilo svoje sisteme za oskrbo z vodo, čiščenje odpadne vode in ravnanje z vodo. Ta program naj bi spodbudil naložbo v višini 230 milijonov EUR za zagotavljanje kakovostnih storitev državljanom, pri čemer je 115 milijonov EUR dodeljenih iz Kohezijskega sklada.*
- *Na Švedskem so bila vzpostavljena mokrišča na kmetijski krajini kot način zmanjšanja odtekanja hranil v vodna telesa. Projekt bo pripomogel k povečanju biotske raznovrstnosti, z uravnavanjem pretoka vode pa je mokrišče po potrebi mogoče uporabiti za shranjevanje vode za namakanje. Podpora EKSRP je znašala 26 000 EUR od skupnega proračuna v višini 64 000 EUR.*

3.2.4. Strateška omrežja

V zvezi z naložbami v **strateška omrežja** so v okviru ESRR in Kohezijskega sklada predvidene znatne naložbe v omrežja TEN-T in druge prometne naložbe. Skupna vrednost izbranih projektov je do konca leta 2017 znašala 44 milijard EUR (62 % skupnega predvidenega zneska), poraba pa 12 milijard EUR (17 %).

Med prometnimi kazalniki je dosežen pomemben napredek v smislu železniških in cestnih projektov:

- 2 700 km obnovljenih železniških prog, vključno s progami TEN-T (45 % cilja); izvedeni projekti so doslej pokrili skromnih 5 % cilja;
- 7 500 km obnovljenih cest (75 % cilja), od katerih jih je 690 km TEN-T (90 % cilja). Obnovljenih je bilo 300 km cest TEN-T (30 % cilja).

- *V Grčiji je bila zaključena gradnja 106 kilometrov dvotirne, elektrificirane železniške proge za visoke hitrosti na železniški osi Atene–Solun med krajema Tithorea in Domokos. Zdaj lahko potniki od Aten do Soluna pridejo v 3,5 urah, tako da je železniška povezava postala konkurenčna. ESRR, Kohezijski sklad in IPE so prispevali skoraj 1 milijardo EUR.*

3.3. Zaposlovanje, socialno vključevanje in izobraževanje

Na tem področju je predvidenih več kot 172 milijard EUR, predvsem iz ESS, pa tudi z naložbami iz ESRR, EKSRP in ESRR. Konec leta 2017 so bili izbrani projekti, ocenjeni na 85 milijard EUR, kar ustreza skoraj 50 % načrtovane skupne dodelitve. Celoten obseg porabe je znašal skoraj 23 milijard EUR ali 13 % skupnega predvidenega zneska.

S programi ESS in PZM so bili skupno že doseženi naslednji rezultati:

- 15,3 milijona udeležencev je bilo deležnih podpore, vključno s 7,9 milijona brezposelnimi in 4,9 milijona neaktivnimi udeleženci;
- 2,8 milijona dolgoročno brezposelnih udeležencev je bilo deležnih podpore;
- med vsemi udeleženci se jih je zaposlilo 1,4 milijona, 1,9 milijona jih je pridobilo kvalifikacijo, 870 000 udeležencem pa je podpora ESS ali PZM omogočila izobraževanje ali usposabljanje.

Med temi udeleženci jih je bilo 46 % nizkokvalificiranih; 16 % je bilo migrantov, oseb tujega porekla ali pripadnikov manjšin (vključno z marginaliziranimi skupnostmi, kot so Romi).

Podvojitev števila udeležencev ESS in PZM od konca leta 2016 jasno kaže hitro napredovanje pri izvajanju projektov na terenu.

3.3.1. Zaposlovanje

Do konca leta 2017 je bilo projektom trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja dodeljenih približno 30 milijard EUR predvsem iz ESS in PZM, kar je 51 % načrtovanih 60 milijard EUR. V okviru cilja zaposlovanje je do konca leta 2017:

- 7,4 milijona udeležencev bilo deležnih podpore;
- 722 000 udeležencev pridobilo kvalifikacijo;
- 1,1 milijona udeležencev se je zaposlilo, vključno s samozaposlitvijo.

Na tem področju naložbe dobro potekajo, razen naložb, ki se nanašajo na posodobitev institucij trga dela, za katere je bila do konca leta 2017 stopnja izbiranja projektov še vedno pod 20 %.

Do konca leta 2017 je bilo iz EKSRP porabljenih več kot 246 milijonov EUR za reševanje problemov zaposlovanja na kmetijskih in podeželskih območjih, spodbujanje socialne vključenosti ter spodbujanje vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijstvu in gozdarstvu.

Približno 11 % vseh projektov, izbranih za podporo ESPR do konca leta 2017, spodbuja trajnostno in kakovostno zaposlovanje ter podpira mobilnost delovne sile. Večina teh projektov je namenjena spodbujanju človeškega kapitala, socialnega dialoga in povezovanja v mreže.

- *V Luksemburgu je projekt „Fit4Entrepreneurship“, ki se financira s sredstvi ESS, namenjen 200 iskalcem zaposlitve, ki so pripravljeni ustanoviti svoje podjetje. Projekt upravljajo gospodarska zbornica, javni zavod za zaposlovanje in obrtna zbornica, vključuje pa ugotavljanje podjetniških znanj, program usposabljanja, individualno podporo, ki jo zagotavljajo podjetniki, in pomoč po ustanovitvi.*
- *Za ohranjanje tradicionalne dejavnosti ekstenzivne paše ovac in goveda je vlada Andaluzije (Španija) pripravila pilotni program usposabljanja o pašništvu. S projektom je bilo usposabljanje omogočeno 100 študentom, ki so se pripravljali za poklicno pot pašništva. Po usposabljanju se je 60 % udeležencev poklicno ukvarjalo z živinorejo. EKSRP je prispeval 34 000 EUR od celotnih stroškov projekta v višini 38 000 EUR.*

Okvir 2: pobuda za zaposlovanje mladih (PZM)

PZM še naprej zagotavlja pomembno finančno pomoč mladim v državah članicah, upravičenih do pridobitve sredstev. Do konca leta 2017 je bilo 162 000 projektom dodeljenih približno 7 milijard EUR, kar je 67 % načrtovanih 10,3 milijarde EUR. Izdatki, ki so jih prijavili upravičenci, so znašali 31 % (3,2 milijarde EUR) skupnih dodeljenih sredstev PZM, kar kaže, da izvajanje na terenu dobro poteka. V tem obdobju je v okviru pobude za zaposlovanje mladih prejelo pomoč 2,4 milijona mladih. Projekt PZM je zaključilo 1,5 milijona udeležencev, 776 000 udeležencev se je izobraževalo/usposabljal, pridobilo kvalifikacijo ali se zaposlilo, vključno s samozaposlitvijo.

V okviru vmesnega pregleda večletnega finančnega okvira sta se leta 2017 sozakonodajalca EU dogovorila o zvišanju virov PZM, ki bodo krili preostanek programskega obdobja (2017–2020). Posebna dodelitev PZM se je zvišala za 1,2 milijarde EUR, razporejena na obdobje 4 let, koristi od nje pa bo deležnih 11 držav članic, ki še vedno izpolnjujejo zahteve za podporo. Države članice so zato do konca leta 2017 spremenile svoje operativne programe in partnerske sporazume, da bi odražali zvišanje in ustrezno podporo PZM.

Sozakonodajalca sta se novembra 2018 v okviru proračunskega postopka za leto 2018 dogovorila, da se bodo novi viri PZM še naprej predhodno zagotavljali s povečanjem odobritev za prevzem obveznosti za leto 2018 in zmanjšanjem tistih za leto 2020, tako da se bo celotni znesek za leto 2018 s 116 milijonov EUR zvišal na 350 milijonov EUR. Zadevnih 11 držav članic bo še enkrat ustrezno spremenilo svoje programske dokumente, da bodo odražali predhodno zagotavljanje virov.

- V Grčiji se v sodelovanju s poslovnimi združenji izvajajo sektorski programi usposabljanja za izboljšanje veščin in zaposljivosti brezposelnih oseb, starih od 18 do 24 let. Programi so s 15 000 mesti usmerjeni v sektorje z velikim potencialom rasti, vključno z IKT, izvozno trgovino, trgovino na drobno in logistiko. Zajemajo 120 ur teoretičnega in 260 ur praktičnega usposabljanja, pet srečanj individualnega svetovanja in potrdilo o usposobljenosti. Poslovna združenja so odgovorna za izbiro ponudnikov teoretičnega usposabljanja in iskanje pripravniških mest v podjetjih za praktični del usposabljanja.

3.3.2. Socialna vključenost

Do konca leta 2017 je bilo projektom, ki obravnavajo socialno vključenost, dodeljenih približno 30 milijard EUR, kar je 46 % načrtovanega zneska 63,7 milijarde EUR, financirali pa so se predvsem iz programov ESS, s podporo ESRR za zdravstveno in socialno infrastrukturo. V okviru tega cilja:

- je bilo podpore deležnih 3,3 milijona udeležencev;
- se je 220 000 udeležencev zaposlilo, vključno s samozaposlitvijo;
- je 152 000 udeležencev pridobilo kvalifikacijo;
- je bilo v iskanje zaposlitve vključenih 164 000 neaktivnih udeležencev;
- bo zdaj predvidoma 42,5 milijona državljanov imelo korist od podpore ESRR, dodeljene za posodobitev zdravstvenih sistemov.

V letu 2017 so se povečala vlaganja v socialno-ekonomsko vključevanje marginaliziranih skupnosti, kot so Romi. Vlaganja v socialno podjetništvo in lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, pa še vedno zaostajajo.

Na podeželskih območjih EKSRP podpira strategije lokalnega razvoja, ki spodbujajo socialno vključenost, zmanjšanje revščine in spodbujanje gospodarskega razvoja v okviru pristopa LEADER. Do zdaj 58 % ljudi, ki živijo na podeželskih območjih (kar je približno 111 % cilja), pokriva več kot 3 400 strategij lokalnega razvoja, ki so jih izvedle lokalne akcijske skupine, deležne 18 % razpoložljivih javnih sredstev.

- Projekt ESS „šola za drugo priložnost“ v Gijónu (Španija) zagotavlja ranljivim mladim ljudem (nizkokvalificirani, mladi, ki zgodaj opustijo šolanje, ljudje brez socialne ali družinske podpore, z zdravstvenimi težavami itd.) praktična in posebej prilagojena usposabljanja s poudarkom na znanjih in sposobnostih, s katerimi se bodo lažje znova vključili v izobraževanje/ostali v izobraževanju ali našli zaposlitev. Med letoma 2009 in 2017 je bilo udeležencev 1 400.
- V Luksemburgu je projekt „svetovno mesto“ podprl organizacijo poletnih dejavnosti za otroke med 7. in 12. letom starosti, ki živijo v regiji Miselerland. Tematski poudarek je bil na kulturni raznolikosti ter spodbujanju skupnih odnosov in vrednot, koristnih za „sobivanje“. Vsak dan je sodelovalo približno 300 otrok iz regije, povprečno 10 % pa je bilo begunskih otrok. Projekt je bil financiran s sredstvi iz EKSRP – LEADER v višini 223 000 EUR.
- Nova zdravstvena in socialna centra v Molenbeeku in Cureghemu v Bruslju (Belgija) (podpora ESRR v višini 3,7 milijona EUR) lokalnemu prebivalstvu zagotavljata celovite socialne storitve, storitve na področju duševnega zdravja in storitve osnovnega zdravstvenega varstva. Poseben poudarek je na dostopnosti za ranljive skupine, vključno z migranti. Ekipa razvija mobilni program za ozaveščanje z „medibusom“.

3.3.3. Izobraževanje

Do konca leta 2017 je bilo projektom, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in poklicnim usposabljanjem, dodeljenih približno 25 milijard EUR ali 52 % načrtovanih 49 milijard EUR, predvsem iz programov ESS, podpora ESRR pa je bila namenjena izobraževalni infrastrukturi. Poraba je znašala približno 6 milijard EUR (13 % skupnega predvidenega zneska). V okviru tega cilja:

- je bilo podpore deležnih 4,5 milijona udeležencev;
- je 1 milijon udeležencev pridobilo kvalifikacijo;
- 583 000 udeležencev je sodelovalo v izobraževanju ali usposabljanju;
- 1,8 milijona dijakov (26 % cilja) naj bi imelo korist od projektov ESRR, ki vlagajo v šolsko infrastrukturo.

Vlaganja na tem področju so skladna s stopnjo izbiranja projektov, ki znaša 52 %. Izvajanje dejavnosti na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja je najbolj napredovalo v smislu stopenj izbiranja projektov in izvrševanja.

- V Latviji je cilj projekta, ki se financira iz ESS, povečati število usposobljenih dijakov poklicnega izobraževanja in usposabljanja z učenjem skozi delo in prakso (ali vajeništvo) v podjetjih. Do maja 2018 je bilo vključenih 1 400 podjetij, 34 ustanov za poklicno izobraževanje in 2 900 dijakov poklicnega izobraževanja in usposabljanja, in sicer 640 dijakov v učenju skozi delo, 2 275 pa v vajeništvo.
- V Ålandu (Finska) je projekt „Dobrodošli! – Välkommen in!“ Prizadeva si, da bi povečali kompetence in znanje na področju e-trgovine v storitvenem sektorju, da bi izboljšali kakovost storitev za odjemalce in pomagali podjetjem pri soočanju z izzivi svetovne konkurence na področju maloprodaje. V projektu, ki je zagotovil več kot 8 000 ur usposabljanja, je sodelovalo skupno 472 ljudi iz 100 podjetij. Sodelujoča podjetja so leta 2017 povečala prodajo za 75 % v primerjavi z letom 2015.
- Na Bavarskem (Nemčija) so s podporo ESRR poslovno stavbo preuredili v izobraževalni center, ki zagotavlja 250 dodatnih mest za seminarje na površini 1 100 kvadratnih metrov. Posodobljeni izobraževalni center bo imel pomembno vlogo pri usposabljanju prihodnjih kvalificiranih delavcev.

3.4. Krepitev institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava

Do konca leta 2017 je bilo projektom, ki se ukvarjajo z institucionalno zmogljivostjo in reformami, dodeljenih približno 3 milijarde EUR oziroma 48 % načrtovanih 6,4 milijarde

EUR (predvsem iz programov ESS, pa tudi podpora ESRR v Estoniji, Italiji, Romuniji in v programih Interreg). Poraba na terenu je znašala 370 milijonov EUR (6 % skupnega predvidenega zneska). V okviru tega cilja:

- je bilo 117 000 milijonov udeležencev deležnih podpore ESS;
- je podporo ESS prejelo 734 projektov, usmerjenih v javne uprave ali javne storitve na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni.

Od projektov, ki so prejeli podporo, jih je do ene tretjine usmerjenih v digitalizacijo. Druge ključne teme so usmerjene v zagotavljanje storitev, splošno usposabljanje, sistem javne uprave in upravljanje človeških virov ter organizacijo in vodenje v javni upravi. Podpora javnim upravam v državah članicah se uporablja predvsem na nacionalni ravni, na regionalni in lokalni ravni pa le majhen delež.

Izvajanje projektov, usmerjenih v gradnjo zmogljivosti za deležnike, ki zagotavljajo izobraževanje, vseživljenjsko učenje, usposabljanje in zaposlovanje ter v socialne politike, zaostaja (1 % prijavljenih izdatkov). Vzroki za zamude se med državami članicami razlikujejo in vključujejo zakonske spremembe, ki vplivajo na izvajanje, ali težave, povezane z inovacijami in zapletenimi značilnostmi ukrepov.

- *V Bolgariji ukrep ESS, ki ga izvaja nacionalni inštitut za pravosodje, podpira kakovostno strokovno usposabljanje za povečanje učinkovitosti pravosodja. V letu 2017 je skupno 5 600 sodnikov, sodnih uslužbencev in uslužbencev preiskovalnih organov zaključilo izobraževalne tečaje nacionalnega inštituta za pravosodje. Novosti projektov vključujejo razvoj regionalnih usposabljanj in usposabljanj z e-učenjem, tematskih usposabljanj, prilagojenih posebnim regionalnim potrebam, ter zagotavljanje medinstitucionalnega sodelovanja in „partnerstev znanja“.*
- *V Litvi je cilj projekta ESS povečati učinkovitost javnega naročanja z zmanjšanjem možnosti za korupcijo. Cilj načrtovanega ukrepa je povečati ozaveščenost, izboljšati kompetence zaposlenih v uradu za javna naročila in pri drugih javnih naročnikih ter pripraviti spremno dokumentacijo (smernice itd.) o metodologiji javnega naročanja. V različnih litovskih institucijah bodo organizirana usposabljanja predstavnikov organizacij pogodbenic in konference.*

3.5. Napredek pri izvajanju finančnih instrumentov

Letna poročila, predložena v letu 2018, so vključevala podrobno poročilo o finančnih instrumentih do konca leta 2017 za 24 držav članic. Napredek je na splošno zadovoljiv, saj je v sporazumih o financiranju odobrenih 13,5 milijarde EUR sredstev, kar znaša 65 % okvirnih zneskov dodeljene podpore, predvsem iz ESRR. Od odobrenih zneskov jih je bilo 1,5 milijarde EUR (11 %) že izplačanih končnim prejemnikom ob znatnih razlikah med državami članicami. Podrobnejša predstavitev je na voljo v povzetkih podatkov, ki jih objavi Komisija.

3.6. Ozemeljski in urbani razvoj

V obdobju 2014–2020 je bilo dodeljenih približno 32 milijard EUR za integriran teritorialni razvoj in trajnostni urbani razvoj. Na začetku je bilo izvajanje teh strategij počasno, zdaj pa se poskuša nadoknaditi zamuda. V okviru sredstev iz kohezijske politike je bilo projektom dodeljenih približno 10,7 milijarde EUR ali 33 % predvidene dodelitve. Čeprav izbiranje projektov zdaj poteka razmeroma dobro, pa izdatki v višini samo 1 milijarde EUR (3,2 % skupnega predvidenega zneska) do konca leta 2017 še vedno zaostajajo.

Izbrane strategije integriranega razvoja, predvsem v korist socialne integracije, se nanašajo na 39 milijonov prebivalcev (87 % cilja). V zvezi s fizičnimi deli bodo izbrani projekti, namenjeni obnovi stavb in stanovanjskih enot, zagotovili 50 % načrtovanih ciljev – pri čemer se napoveduje obnova 1,1 milijona kvadratnih metrov stavb in 10 500 stanovanjskih enot. Več kot 21 milijonov kvadratnih metrov urbanega odprtega prostora (73 % cilja) se obnavlja za izboljšanje kakovosti življenja in varnosti v mestnih območjih.

3.7. Interreg

Finančni obseg projektov, izbranih do konca leta 2017 v okviru programov Interreg, financiranih iz ESRR, ki spadajo pod cilj teritorialnega sodelovanja, je dosegel 7,1 milijarde EUR (57 % skupnega predvidenega zneska), čeprav so izdatki na terenu še vedno nizki (5 % skupnega predvidenega zneska).

Podatki o fizičnem napredku v okviru pobude Interreg so vključeni v kazalnike, združene v okviru ključnih naložbenih tem, in na odprti podatkovni platformi¹¹.

4. NAPREDEK PRI VREDNOTENJU PROGRAMOV

Zakonodaja za programsko obdobje 2014–2020 poudarja potrebo po vrednotenju prispevka programov skladov ESI k rasti, trajnostnemu razvoju in ustvarjanju delovnih mest. V programih so opredeljeni cilji, ki so specifični in izražajo spremembe, ki se poskušajo doseči na posameznih področjih. Vrednotenja so bistvena za ugotavljanje, ali je do teh sprememb prišlo in kako so k temu prispevali programi.

Delovni dokument služb Komisije, ki je priložen temu poročilu, povzema vrednotenje, opravljeno v letu 2016. Opredeljeno je bilo manjše število vrednotenj, usmerjenih predvsem v postopek izvajanja in napredek pri doseganju zastavljenih ciljev. Ta vrednotenja na splošno kažejo jasnejšo zasnovo vrednotenja ter ustrežnejšo razpoložljivost in uporabo podatkov kot prej.

Za obdobje 2014–2020 zaradi omejenega števila zaključenih projektov rezultatov in učinkov programov še ni mogoče ovrednotiti. Začetek vrednotenj učinkov, ki se zaradi svoje narave izvajajo pozneje v programskem ciklu, bo najverjetneje preložen, če je bilo izvajanje v nekaterih državah članicah ali pri nekaterih tematskih ciljeh počasnejše od pričakovanega.

Po drugi strani je bilo veliko nacionalnih vrednotenj, opravljenih v letih 2017 in 2018, usmerjenih v programe za obdobje 2007–2013, večinoma pa se nanašajo na vrednotenja učinkov. Na splošno je mogoče rezultate vrednotenj učinkov, ki se nanašajo na obe programski obdobji, šteti za zanesljive samo pri omejenem številu vrednotenj, kar kaže na potrebo po izboljšanju kakovosti opravljenih del.

Posodobljena analiza revidiranih nacionalnih načrtov vrednotenja, ki jih je Komisija prejela do junija 2018, kaže, da je še vedno nekaj pomanjkljivosti na področjih potrebnih veščin, metod, ki se uporabljajo, in potrebnih podatkov.

V skladu z načrti vrednotenja je v obdobju 2018–2019 mogoče pričakovati znatno povečanje zaključenih vrednotenj. To bodo predvsem vrednotenja, usmerjena v izvajanje in procese. Predvideno je, da bo skoraj polovica vrednotenj učinkov izvedena šele po letu 2020, ko naj bi bili zagotovljeni rezultati programov.

¹¹ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/TC>

V delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem temu poročilu, so opisana tudi različna področja delovanja Komisije za zagotavljanje podpore delu držav članic (mreženje, usmerjanje, službe za pomoč itd.) in vrednotenje, ki ga opravlja Komisija.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Programi skladov ESI so glavni naložbeni instrument Evropske unije, ta politika pa koristi vsem njenim regijam. Dokazi, ki so zdaj na voljo iz finančnega izvajanja ter iz skupnih kazalnikov učinkov in rezultatov, omogočajo celovitejši pregled napredka pri izvajanju kot v katerem koli prejšnjem obdobju.

V letu 2017 se je celotno izvajanje programov, sofinanciranih iz skladov ESI, pomembno pospešilo. V primerjavi s koncem leta 2016 se je stopnja izbiranja projektov skoraj podvojila in je presegla 52 % celotnega financiranja. Prav tako so se začeli povečevati izdatki, nastali v okviru projektov, in tudi vrednosti, ki jih je treba doseči v zvezi s kazalniki učinkov in rezultatov programov, povezanih s pomembnimi socialnimi in ekonomskimi koristmi. Pospeševanje se je nadaljevalo v letu 2018 in do 30. septembra 2018 je stopnja izbiranja projektov v okviru skladov kohezijske politike znašala 67 %.

Stanje izvajanja, ki je razvidno iz letnih poročil o programih, se razlikuje med regijami, državami članicami in različnimi naložbenimi temami. Komisija na podlagi izkušenj pričakuje, da se bodo v letu 2019 stopnje izvajanja za naložbene izdatke ter zagotavljanje učinkov in rezultatov še naprej višale. Naslednji pregled uspešnosti v letu 2019 bo nadalje spodbudil boljšo porabo sredstev iz skladov ESI v smislu doseganja ciljev programov.

Ker izvajanje programov skladov ESI napreduje, bo v končni fazi zagotovilo gradivo za izvedbo vrednotenja učinkov. Trajalo pa bo še nekaj časa, preden se bo veliko vrednotenja, ki jih opravijo države članice, začelo in zaključilo ter bodo na voljo njihovi rezultati.

Če se ozremo v prihodnost, so za konec leta 2018 zastavljeni pomembni finančni cilji (pravilo N+3). Obstaja nevarnost, da bodo posamezni programi ostali brez financiranja EU.

V ciklu poročanja za naslednje leto bodo do junija 2019 pripravljena obsežna poročila o programih, do konca avgusta 2019 pa nacionalna poročila o napredku. Ta poročila bodo zagotovila celovit kvantitativen in kvalitativen pregled doseganja naložbenih ciljev. Zajemala bodo vrsto pomembnih vprašanj. Države članice bodo zlasti poročale o finančnih in fizičnih mejnikih, določenih v okviru uspešnosti, ki se bodo uporabljali za dodelitev rezerve za uspešnost leta 2019. Poročila držav članic bo Komisija združila v strateško poročilo, ki ga bo pripravila do konca leta 2019.